

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران

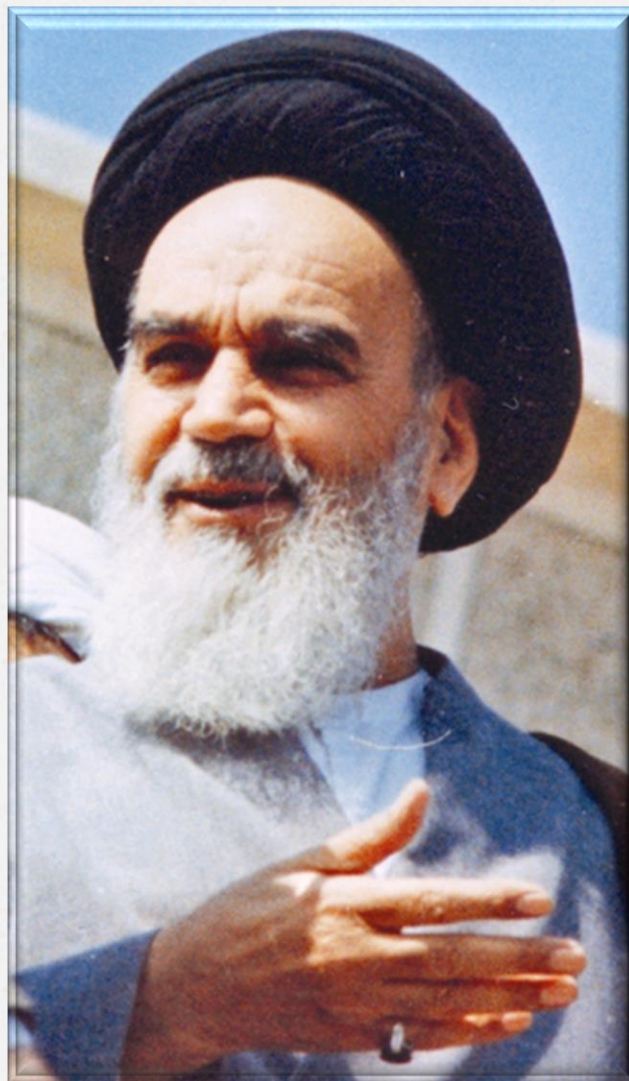
دبیرخانه شورای هماهنگی و اجرایی
سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

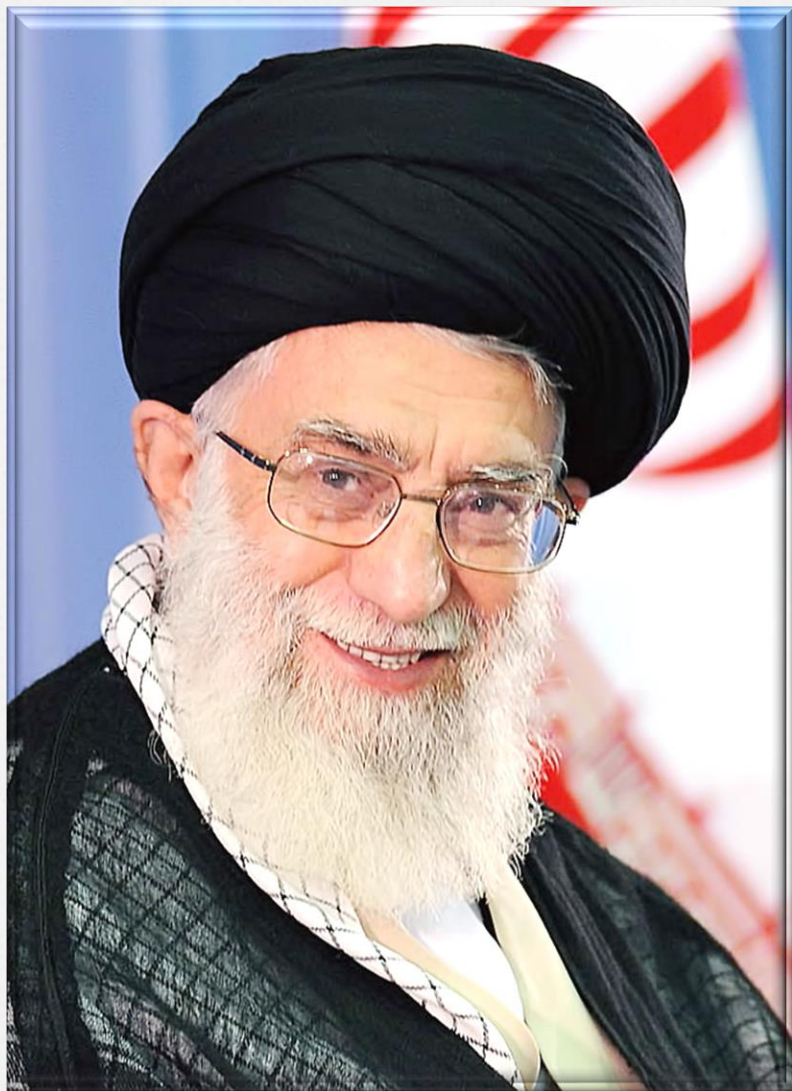
**قضیه تربیت یک ملت
به این است که فرهنگ آن ملت
صحیح باشد.**

شما کوشش کنید

که فرهنگ را فرهنگ

مستقل اسلامی درست کنید

تحول

یک کلمه است

لکن در پشت

این وجود لفظی

در پشت این کلمه

یک دنیا کار نهفته است

برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران در جلسات

، ۸۶۸ ، ۸۶۷ ، ۸۶۶ ، ۸۶۵ ، ۸۶۴ ، ۸۵۸ ، ۸۵۷

۸۷۲ و ۸۷۱ ، ۸۷۰ ، ۸۶۹

شورای عالی آموزش و پرورش به تصویب نهایی رسیده است

۱) مبانی فلسفی و علمی برنامه درسی ملی

مبانی فلسفی و علمی این برنامه همانند سایر اسناد هم طراز خود مبتنی بر مبانی نظری سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی) می باشد و از این مجموعه، آن بخش از مبانی که مستقیماً به حوزه ی برنامه درسی دلالت دارد و به عنوان مبانی خاص برنامه درسی تلقی می شود، در پیوست آمده است.

۲) چشم انداز

برنامه های درسی و تربیتی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران در راستای فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی، با تکیه بر میراث گران بها و ماندگار رسول الله (ص) - قرآن کریم و عترت (ع) - تحقق جامعه عدل مهدوی (عج) و چشم انداز نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴ با بهره گیری از الگویی پیشرفته و بومی زمینه تربیت نسلی موحد، مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت ها و وظایف در برابر خدا، خو دیگران و طبیعت، حقیقت جو و خردمند، دانش پژوه و علاقمند به علم و آگاهی، عدالت خواه و صلح جو، ظلم ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن دوست، مهرورز، جمع گرا و جهانی اندیش، ولایت مدار و منتظر و تلاش گر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی، با اراده و امیدوار، خود باور و دارای عزت نفس، امانتدار، دانا و توانا، پاکدامن و با حیا، انتخابگر و آزاد منش، متخلق به اخلاق اسلامی، خلاق و کار آفرین، مقتصد و ماهر سالم و با نشاط، قانون مدار و نظم پذیر، وفادار به ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی و آماده ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی بر اساس نظام معیار اسلامی را فراهم می سازد.

۲) چشم انداز

این برنامه ها دارای ویژگی های زیر است:

۱. مبتنی بر مبانی و ارزش ها و معارف اسلام ناب محمدی (ص)
۲. برخوردار از یافته های معتبر علمی و پژوهشی با تأکید بر بومی سازی آن ها
۳. بهره مند از دست آوردها و یافته های علمی فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی
۴. منسجم، متعادل، کارآمد، نشاط آفرین، پویا، انعطاف پذیر و مشارکت پذیر در تولید و اجرا
۵. ناظر به ویژگی ها، نیازها و فطرت الهی دانش آموزان و نیازهای اساسی جامعه
۶. بهره مند از تجربه های موفق ملی و جهانی با استفاده از ابزارها و شیوه های علمی و اثربخش
۷. برخوردار از رویکردی نوآورانه، آینده پژوهانه، واقع بینانه، متناسب با فطرت الهی انسان
۸. تأکید کننده بر نقش مدرسه به عنوان جلوه ای از تحقق مراتبی از حیات طیبه و زمینه ساز جامعه عدل مهدوی (عج) و کانون اصلی تحقق اهداف برنامه های درسی و تربیتی

۳) اصول ناظر بر برنامه های درسی و تربیتی

این اصول به صورت هماهنگ و درهم تنیده ناظر بر سیاست گذاری، برنامه ریزی و مدیریت برنامه های درسی و تربیتی از سطح ملی تا سطح مدرسه است:

۱-۳) دین محوری

تمامی اجزا و عناصر برنامه های درسی و تربیتی باید مبتنی بر مبانی توحیدی و اصول و ارزش های اسلام ناب محمدی (ص) باشد. این اصل بر سایر اصول نیز حاکم می باشد.

۲-۳) تقویت هویت ملی

برنامه های درسی و تربیتی باید زمینه تقویت و پایداری هویت ملی را با تأکید بر تعمیق باورها و ارزش های اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، زبان و ادبیات فارسی ارزش های انقلاب اسلامی، میهن دوستی، وحدت و انسجام فرهنگی، استقلال ملی و همبستگی اسلامی فراهم آورد.

۳-۳) اعتبار نقش یادگیرنده

برنامه های درسی و تربیتی باید به نقش فعال، داوطلبانه و آگاهانه دانش آموز در فرآیند یاددهی یادگیری و تربیت پذیری توجه نماید و زمینه تقویت و توسعه روحیه پرسشگری، پژوهشگری، خلاقیت و کارآفرینی را در وی فراهم سازد.

۴-۳) اعتبار نقش مرجعیت معلم (مربی)

برنامه های درسی و تربیتی باید به نقش مرجعیت ۲ معلم در هدایت تربیتی برای تقدم تزکيه بر تعليم، غني سازی محيط تربيتي و يادگيري، فعال سازی دانش آموزان در فرآيند يادگيري و تربيت پذيري و ترغيب آنان نسبت به يادگيري مستمر توجه نمايد. همچنين زمينه ي ارتقاء صلاحيت هاي اعتقادي، اخلاقي، حرفه اي و تخصصي معلم را فراهم سازد.

۵-۳) اعتبار نقش پايه اي خانواده

برنامه های درسی و تربیتی باید ضمن تقویت بنیان خانواده و تحکیم مناسبات خانوادگی و صله رحم، زمینه کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای تشکیل و مدیریت خانواده مبتنی بر ارزش ها و معارف الهی و تعمیق آداب و سبک زندگی اسلامی ایرانی دانش آموزان را فراهم آورد.

۶-۳) جامعیت

برنامه های درسی و تربیتی باید به نیازهای گوناگون دانش آموزان و جامعه در سطوح محلی، منطقه ای، ملی و جهانی در کلیه ساحت های تعلیم و تربیت تأکید کند.

۷-۳) توجه به تفاوت ها

برنامه های درسی و تربیتی باید ضمن تأکید بر ویژگی های مشترک، به تفاوت های ناشی از محیط زندگی (شهری، روستایی، عشایری، فرهنگی و جغرافیایی) جنسیتی و فردی دانش آموزان (استعدادها، توانایی ها، نیازها و علایق) توجه کرده و از انعطاف لازم برخوردار باشد.

۳-۸ تعادل

برنامه های درسی و تربیتی باید به رعایت تعادل و پرهیز از افراط و تفریط و رعایت تناسب و توازن در توجه به ساحت های تعلیم و تربیت، هدف و محتوا و بهره گیری از روش های متفاوت در طراحی، تولید، اجرا و ارزشیابی از برنامه ها پایبند باشد.

۳-۹ یادگیری مادام العمر

برنامه های درسی و تربیتی باید زمینه کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای استمرار و معنا دار شدن یادگیری و پیوستگی تجارب یادگیری در زندگی را برای دانش آموزان تأمین کند.

۳-۱۰ جلب مشارکت و تعامل

فرآیند برنامه ریزی درسی و تربیتی باید زمینه مشارکت و تعامل مؤثر معلمان دانش آموزان، خانواده ها و سایر گروه های ذینفع، ذی ربط و ذی صلاح را در طراحی، تولید، اجرا و ارزشیابی برنامه ها فراهم نماید.

۳-۱۱ یکپارچگی و فراگیری

برنامه های درسی و تربیتی باید برای تمام دانش آموزان (دانش آموزان عادی، دانش آموزان با نیازهای ویژه و استعداد های درخشان) به صورت به هم پیوسته و یکپارچه طراحی و تدوین شود. این برنامه ها باید با رعایت انعطاف پذیری، با نیازهای هر یک از گروه های دانش آموزان با نیازها و استعداد های خاص انطباق و سازگاری داده شود.

۴) رویکرد و جهت گیری کلی

رویکرد برنامه های درسی و تربیتی « فطرت گرایی توحیدی » است. اتخاذ این رویکرد به معنای زمینه سازی لازم جهت شکوفایی فطرت الهی دانش آموزان از طریق درک و اصلاح مداوم موقعیت آنان به منظور دس تیابی به مراتبی از حیات طیبه است. در این رویکرد:

۱-۴) دانش آموز:

۱. امانت الهی و دارای کرامت ذاتی است
۲. فطرت الهی در وجود او نهفته است و قابلیت شکوفایی و فعلیت یافتن دارد
۳. همواره در موقعیت است و می تواند آن را درک کرده و با انتخاب احسن خویش در راستای اصلاح مداوم آن حرکت نماید
۴. توانایی انتخاب، تصمیم گیری و خویشن داری دارد و می تواند با محیط یادگیری، رابطه تعاملی برقرار کند و تابع بی چون و چرا و مقهور محیط نیست
۵. از اراده و انگیزه برخوردار است که در فرآیند یاددهی یادگیری، نقش اساسی دارد
۶. در فرآیند یاددهی - یادگیری و تربیت پذیری و توسعه شایستگی های خویش به لحاظ ذاتی نقش فعال دارد
۷. دارای قابلیت ها، تجربیات، ظرفیت ها و توانایی های گوناگون است

۲-۴) معلم (مریبی) :

۱. در مسیر راه انبیا و ائمه اطهار(ع)، اسوه ای امین و بصیر برای دانش آموزان است.
۲. با شناخت و بسط ظرفیت های وجودی دانش آموزان و خلق فرصت های تربیتی و آموزشی زمینه درک و انگیزه اصلاح مداوم موقعیت آنان را فراهم می سازد.
۳. زمینه ساز رشد عقلانی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش آموزان است.
۴. راهنما و راهبر فرآیند یاددهی یادگیری است.
۵. برای خلق فرصت های تربیتی و آموزشی مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزش یابی برنامه های درسی و تربیتی در سطح کلاس را بر عهده دارد.
۶. یادگیرنده و پژوهشگر آموزشی و پرورشی است.

۳-۴) محتوا :

- ۱- مبتنی بر ارزش های فرهنگی و تربیتی و سازوار با آموزه های دینی و قرآنی، مجموعه ای منسجم و هماهنگ از فرصت ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر و عرصه ها ۱ را به صورت پیوسته فراهم می آورد.

۲. دربرگیرنده مفاهیم و مهارت های اساسی و ایده های کلیدی مبتنی بر شایستگی های مورد انتظار از دانش آموزان است.
۳. برگرفته از یافته های علمی و معتبر بشری است.
۴. متناسب با نیاز های حال و آینده، علایق، ویژگی های روانشناختی دانش آموزان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش است.

۴-۴) یاد دهی یادگیری:

۱. فرآیندی زمینه ساز برای ابراز گرایش های فطری، شناخت موقعیت یادگیرنده و اصلاح مداوم آن است.
۲. یادگیری حاصل تعامل خلاق، هدفمند و فعال یادگیرنده با محیط های متنوع یادگیری است
۳. دیدگاه دانش آموزان را به طور معنادار نسبت به ارتباط با خود، خداوند، دیگران و مخلوقات، تحت تأثیر قرار دهد.

۴-۵) ارزش یابی:

۱. به صورت مستمر تصویری روشن و همه جانبه از موقعیت کنونی دانش آموز، فاصله او با موقعیت بعدی و چگونگی اصلاح آن متناسب با ظرفیت ها و نیاز های وی ارائه می کند.
۲. زمینه انتخاب گری، خود مدیریتی و رشد مداوم دانش آموز را با تأکید بر خود ارزیابی فراهم می کند و بهره گیری از سایر روش ها را زمینه ساز تحقق آن می داند.
۳. ضمن حفظ کرامت انسانی، کاستی های یادگیری را فرصتی برای بهبود موقعیت دانش آموز می داند.
۴. کاستی های یادگیری را فرصتی برای بهبود و اصلاح نظام آموزشی می داند.

۴-۶) محیط یادگیری:

۱. با بهره گیری از ظرفیت های نظام هستی، محیطی امن، منعطف، پویا، برانگیزاننده و غنی را برای پاسخگویی به نیازها، علایق و ویژگی های دانش آموزان تدارک می بیند.
۲. مدرسه محیط یادگیری پایه و اصلی است؛ اما یادگیری به آن محدود نمی شود و سایر محیط ها نظیر محیط های اجتماعی، طبیعی، اقتصادی، صنعتی و فرهنگی رانیز دربر می گیرد.
۳. با بهره گیری از ظرفیت و قابلیت محیط های مجازی و رسانه ها، زمینه بهبود موقعیت دانش آموزان و ارتقای کیفیت فرایند یاددهی یادگیری را فراهم می آورد.
۴. خانواده از محیط های مهم و اثربخش تربیت و یادگیری بشمار می آید که در تعامل مستمر و مؤثر با مدرسه می باشد.

۷-۴) مدیر مدرسه:

۱. معلمی مؤمن، خلاق، متعهد، منعطف، اهل فکر، آینده نگر، مشارکت پذیر، راهبر تربیتی، مدیر و مدبر و دارای سعه صدر و صلاحیت های حرفه ای است.
۲. مسئولیت تأمین و توسعه محیط یادگیری را برای شکوفایی گرایش های فطری دانش آموزان بر عهده دارد.
۳. مسئولیت خلق موقعیت های تربیتی و آموزشی، انطباق یا تدوین، اجرا و ارزش یابی برنامه های درسی و تربیتی را در سطح مدرسه بر عهده دارد.
۴. با برقراری روابط صحیح، سازنده و پویا، امکان درک و اصلاح مداوم موقعیت را برای کلیه عوامل (کارکنان و خانواده ها) و دست یابی به سازمان یادگیرنده فراهم می سازد.
۵. از اختیارات متناسب برای پاسخگویی و مسئولیت پذیری در کلیه امور مدرسه برخوردار است.

۵) الگوی هدف گذاری

در هدف گذاری برنامه های درسی و تربیتی، شکوفایی فطرت و دست یابی به شئون مختلف حیات طیبه، جامعیت، یکپارچگی و توجه متوازن به ساحت های شش گانه تعلیم و تربیت مبنا قرار گرفته است که در قالب چارچوب مفهومی منسجم و یکپارچه ای در تدوین اهداف سطوح مختلف، راهنمای عمل برنامه ریزان و مجریان خواهد بود.

❖ در الگوی هدف گذاری پنج عنصر:

تعقل - ایمان - علم - عمل - اخلاق

و چهار عرصه:

ارتباط دانش آموز با خود - خدا - خلق - خلقت

به صورت بهم پیوسته و با محوریت ارتباط با خدا تبیین و تدوین می شوند.

❖ عناصر پنجگانه در شبکه ای مفهومی، مرتبط و به هم تنیده تبیین می شوند و در فرآیند عملی تربیت هر کدام از این عناصر، متناسب با نیازها و شرایط دانش آموز می توانند سرآغاز سیر تربیتی دانش آموز باشند و سایر عناصر را تقویت و تعمیق نمایند.

❖ در میان عناصر پنجگانه، عنصر تعقل جنبه محوری دارد. و سایر عناصر پیرامون آن تعریف و تبیین می شوند که هر کدام از آن ها نیز دارای مراتب معینی است.

ساحت های تربیت				
عرصه ها	رابطه با خویشتن (با محوریت رابطه با خدا)	رابطه با خداوند متعال	رابطه با خلق خدا (سایر انسان ها) (با محوریت رابطه با خدا)	رابطه با خلقت (طبیعت و ...) (با محوریت رابطه با خدا)
عناصر				
تعقل				
ایمان				
علم				
عمل				
اخلاق				

۶) هدف کلی برنامه های درسی و تربیتی

تربیت یکپارچه عقلی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش آموزان به گونه ای که بتوانند موقعیت خود را نسبت به خود، خدا، دیگر انسان ها و نظام خلقت به درستی درک و توانایی اصلاح مستمر موقعیت فردی و اجتماعی خویش را کسب نمایند.

انتظار می رود دانش آموزان طی دوره تحصیلات مدرسه ای، در مجموعه عناصر پنجگانه الگوی هدف گذاری، به مرتبه ای از شایستگی های پایه دست یابند. این شایستگی ها بیان تفصیل یافته ای از هدف کلی برنامه های درسی و تربیتی است.

۷) شایستگی های پایه

۷-۱) تعقل:

۱. درک وجود خود، نیازها، توانمندی ها، ظرفیتها و ابعاد هویت متعالی خویش
۲. بصیر نسبت به آثار و پیامد های سبک زندگی خود
۳. تدبر در صفات، افعال و آیات خداوند متعال به عنوان خالق هستی
۴. تدبر در نظام خلقت و شگفتی های آن

۷-۲) ایمان:

۱. ایمان آگاهانه به توحید، نبوت، معاد، امامت، عدل، عالم غیب و حیات جاودانه
۲. باور به ربوبیت و حضور حکیمانه همراه با لطف و رحمت خالق یکتا در عرصه هستی
۳. ایمان به انبیاء الهی، قرآن، پیامبر خاتم(ص)، ائمه معصومین علیهم السلام و ولایت مطلقه فقیه و نقش بی بدیل آنها در هدایت و رستگاری بشر
۴. باور به نقش دین مبین اسلام و نظامات آن به عنوان تنها مکتب جامع و کارآمد برای تحقق حیات طیبه
۵. ایمان به ارزشمندی، هدفمندی و قانون مندی خلقت و باور به زیبایی های جهان آفرینش به عنوان مظاهر فعل و جمال خداوند
۶. ایمان به هویت الهی انسان، کرامت او و توانمندی های جمعی و فردی انسان

۳-۷) علم :

۱. شناخت خود، ظرفیت ها و هویت خویش
۲. شناخت حق تعالی، صفات، افعال و آیات الهی، معارف دینی و منابع آن
۳. علم نسبت به پدیده ها، روابط، رویدادها و قوانین جهان آفرینش و چگونگی برقراری ارتباط
۴. علم نسبت به روابط، نقش ها، حقوق و وظایف خود و افراد و اهمیت آنها در زندگی
۵. علم نسبت به گذشته و حال جوامع بشری به ویژه فرهنگ و تمدن اسلام و ایران
۶. آشنایی با ویژگی های نظام مردم سالار دینی و جایگاه و رسالت جهانی ایران اسلامی
۷. آشنایی با روش های رمزگشایی پدیده ها و رمزگردانی آن ها و ابراز آن به زبان زیباشناسی و هنر

۴-۷) عمل :

۱. عمل به آموزه های دینی و انجام آگاهانه و مؤمنانه واجبات و ترک محرمات
۲. به کارگیری ظرفیت های وجودی خود برای دست یابی به هویت متعادل و یکپارچه در مسیر رشد و تعالی خود و جامعه
۳. بکارگیری آداب و مهارت ها و سبک زندگی اسلامی - ایرانی
۴. به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در کار و زندگی
۵. بهره گیری از مهارت های پایه برای شکل دهی هویت حرفه ای آینده خود به صورت مولدوکار آفرین

۶. بهره‌گیری آگاهانه از یافته‌های علمی، هنری، فنی، حرفه‌ای و بهداشتی و زیستی و تلاش مؤثر برای تولید و توسعه آن‌ها

۷. حفظ و تعالی محیط زیست، میراث فرهنگی و سرمایه‌های طبیعی

۸. به‌کارگیری مهارت‌های زبان و ادبیات فارسی و زبان عربی به‌عنوان زبان دین

۹. به‌کارگیری مهارت‌های یک زبان خارجی در چارچوب بخش انتخابی (نیمه تجویزی) برنامه درسی، با رعایت اصل تثبیت و تقویت هویت اسلامی ایرانی

۵ - ۷) اخلاق:

۱. رعایت تقوای الهی در تمام شؤون زندگی فردی و اجتماعی

۲. متعهد به ارزش‌های اخلاقی از جمله: صدق، صبر، احسان و رأفت، حسن خلق، حیا،

شجاعت، خویشن‌داری، قدرشناسی، رضا، عدالت، قناعت، نوع‌دوستی و تکریم والدین و معلم در شؤون و مناسبات فردی و اجتماعی

۳. ارزش‌قائل شدن برای کار و معاش حلال و داشتن روحیه تلاش مستمر

۴. ارزشمند دانستن عالم، علم‌آموزی و یادگیری مادام‌العمر

۵. تقدم بخشیدن منافع ملی بر گروهی و منافع جمعی بر فردی

۶. ارزش‌قائل شدن برای مخلوقات هستی و محیط زیست

۷. التزام به اصول و ارزش‌های اخلاقی در استفاده از علوم و فن‌آوری‌های نوین

۸) حوزه های تربیت و یادگیری

حوزه های تربیت و یادگیری، حدود محتوایی، روش ها، فرآیندها، و عناصر کلیدی یادگیری را روشن می سازند. این حوزه ها با یکدیگر ارتباط داشته لیکن عناوین موضوعات درسی در دوره ها و پایه های تحصیلی لزوماً معادل عناوین حوزه ها نخواهد بود و مفاهیم حوزه های یادگیری به صورت تلفیقی ارائه خواهد شد. ملاحظات و مفروضات اولیه در استنباط و تعیین حوزه های یادگیری، ارتباط آن ها با هدف کلی برنامه درسی ملی، الگوی هدف گذاری؛ شایستگی های پایه؛ هم خوانی با اسناد فرادستی و هماهنگی با اصول حاکم بر برنامه است.

اهداف هر یک از حوزه های یادگیری از منابع زیر اخذ خواهند شد:

الف) اهداف دوره های تحصیلی

ب) شایستگی های پایه

ج) اهداف خاص حوزه یادگیری

د) اهداف مرتبط با سایر حوزه ها

۱ - ۸) عناوین حوزه های تربیت و یادگیری:

- ❖ حکمت و معارف اسلامی
- ❖ قرآن و عربی
- ❖ زبان و ادبیات فارسی
- ❖ فرهنگ و هنر
- ❖ سلامت و تربیت بدنی
- ❖ کار و فن آوری
- ❖ علوم انسانی و مطالعات اجتماعی
- ❖ ریاضیات
- ❖ علوم تجربی
- ❖ زبان های خارجی
- ❖ آداب و مهارت های زندگی و بنیان خانواده

۱) حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی

ضرورت و کارکرد حوزه:

□ مهم ترین هدف تشکیل نظام اسلامی به طور اعم و نظام آموزشی به طور اخص، تربیت دینی به معنای عمیق و گسترده آن است. دین مقدس اسلام برنامه جامع تربیتی انسان برای عبودیت و تقرب الی الله است. تعمیق معرفت و ایمان متریان به اعتقادات، اخلاق و احکام الهی که همان معرفت و ایمان به دین اسلام است، مه مترین رسالت تعلیم و تربیت در نظام اسلامی است.

□ حوزه یادگیری حکمت و معارف اسلامی بستری برای تقویت اندیشه، ایمان و عمل دینی و برنامه ریزی برای دست یابی به معرفت نسبت به برنامه جامع تربیتی انسان است تا به متریان، میزانی از آگاهی درباره اسلام را بدهد تا بتوانند بر اساس آن زندگی فردی و اجتماعی خود را بر محور بندگی خدا سامان بدهند، فرد را توانمند سازد که به گونه ای فعال، جامعه را به سوی آرمان های اسلامی سوق دهد و در برابر آسیب های اعتقادی، اخلاقی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی، ایستادگی و مقاومت کند و به او این توانایی را بدهد که در آینده در تربیت فرزندان خود موفق و در تعالی جامعه مشارکت مؤثر داشته باشد

قلمرو حوزه:

- حوزه یادگیری حکمت و معارف اسلامی بخشی از رسالت یاد شده را در مجموعه برنامه های درسی بر عهده دارد.
- این حوزه می تواند زمینه لازم برای درک، تدبیر، تأمل، تفقه و بصیرت در دانش آموزان را فراهم کند و در نهایت، سبب شود تا فرد رفتار حکیمانه ای از خود بروز دهد.
- محدوده این آموزش، آن است که دانش آموزان دین را به عنوان راهنمای عمل و برنامه زندگی بشناسند و براساس آن، برنامه ریزی و عمل نمایند

این معارف شامل سه بخش زیر است:

الف) اعتقادات: در حد شناخت عقلانی اصلی ترین موضوعات اعتقادی شامل توحید، معاد، عدل، نبوت و امامت، ولایت فقیه، نظام خلقت و مسائل مبتلا به مربوط به آنها، بدون طرح جزئیات تخصصی هر موضوع است؛ در واقع حکمت نظری، یعنی دانش درباره واقعیت ها (هست ها)، موضوع این بخش از محتوا است.

(ب) اخلاق: در حدّ شناخت مسائل و موضوعات اصلی اخلاقی و التزام به آن که در تکوین شخصیت انسان نقش محوری دارند و با توجه به مسئله ها و چالش های اخلاقی روز؛ یعنی حکمت عملی که درباره بهترین رفتار انسان برای رسیدن به سعادت و کمال (بایدها و نبایدها) است موضوع این بخش از محتوا می باشد.

(ج) احکام: در حدی که هر فرد مکلف به طور معمول در زندگی فردی و اجتماعی خود بدان نیاز دارد و در صورت عدم اطلاع قبلی از آنها در انجام وظایف شرعی دچار مشکل می شود.

نتایج یادگیری دانش آموزان در حوزه حکمت و معارف اسلامی در پایان دوره های تحصیلی عبارت اند از:

- ✓ آمادگی برای دینداری و عمل به وظایف دینی مبتنی بر ایمان توأم با معرفت و شناخت
- ✓ احساس خرسندی و رضایت از هویت اسلامی خود و علاقه و تلاش برای حفظ آن
- ✓ تلاش برای رشد شعائر و فرهنگ دینی جامعه در شرایط مختلف اجتماعی
- ✓ احساس مسئولیت نسبت به نظام اسلامی و مشارکت در پیشرفت نظام و اقتدار و سربلندی آن در جهان
- ✓ بهره مندی از حکمت نظری و عملی

۲) حوزه تربیت و یادگیری قرآن و عربی

ضرورت و کارکرد حوزه:

- تعمیق معرفت و ایمان دانش آموزان به اعتقادات، اخلاق و احکام الهی که همان معرفت و ایمان به دین اسلام است، مه مترین رسالت تعلیم و تربیت در نظام اسلامی است.
- قرآن کریم، به عنوان منبع وحی الهی و منبع اصلی اعتقادات، اخلاق و احکام است. توانایی خواندن همراه با درک معنا، تدبر در قرآن و انس با آن، سبب ورود هر فرد مسلمان به دریای معارف اسلامی است.
- یادگیری زبان عربی به عنوان زبان قرآن سبب می شود که فرد بتواند به طور مستقیم با کتاب الهیارتباط برقرار کند، آن را بفهمد و از رهنمودهای آن بهره ببرد.
- آموزش زبان عربی سبب می شود که مترجمان بتوانند از معارف اهل بیت علیهم السلام و فرهنگ غنی اسلام استفاده کنند.
- زبان و ادبیات فارسی با زبان عربی درآمیخته است و آشنایی با زبان عربی در یادگیری زبان فارسی تأثیر خواهد داشت.

قلمرو حوزه:

➤ حوزه یادگیری قرآن و عربی شامل دو حوزه محتوایی آموزش قرآن کریم و آموزش عربی است و حد نهایی یادگیری در این دروس به شرح زیر است:

الف) توانایی خواندن صحیح و روان قرآن کریم

ب) توانایی درک معنای عبارات ساده و پر کاربرد قرآن کریم

ج) توانایی نسبی تدبر در آیات قرآن کریم به منظور درک ساده و اولیه دقایق و ظرائف مفاهیم آیات، بدون آموزش تخصصی علوم قرآنی

د) انس مستمر و دائمی با قرآن کریم، به نحوی که دانش آموزان، اهل خواندن و تفکر در قرآن باشند و این امر را لازمه تربیت دینی و اعتلای هویت الهی خویش بدانند.

➤ آشنایی با زبان عربی و مشخصاً مهارت های چهارگانه زبانی یعنی خواندن، گوش کردن، نوشتن و سخن گفتن در این حوزه به میزانی است که دانش آموز را در درک معنای آیات قرآن کریم، کلام معصومین و متون دینی و فرهنگ اسلامی کمک کند و در تقویت زبان فارسی او مؤثر باشد.

➤ این دو حوزه محتوایی، ارتباط وثیقی با یکدیگر دارند و برنامه ریزی آنها باید هماهنگ و مرتبط با هم صورت گیرد و از اهداف، محتوا و روش های مشترک و نیز مطالب مکمل و تأیید کننده همدیگر استفاده مطلوب به عمل آید.

➤ جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه های تربیت و یادگیری «حکمت و معارف اسلامی» و «قرآن و عربی»

➤ سازماندهی محتوای حوزه های حکمت و معارف اسلامی و قرآن و عربی در دوره ابتدایی به صورت تلفیقی است. در دوره متوسطه اول حتی الامکان به صورت مجزا لیکن هماهنگ و در دوره متوسطه دوم، بجز در رشته علوم و معارف اسلامی، به صورت تلفیقی و درس عربی به صورت مجزا ارائه می شود.

➤ در رشته علوم و معارف اسلامی نیز درس های اختصاصی در حوزه معارف اسلامی ارایه می شود.

۳) حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی

ضرورت و کارکرد حوزه:

- زبان و ادبیات فارسی، رمز هویت ملی و سبب پیوستگی و وحدت همه اقوام ایرانی و گنجینه گران ارجی است که گذشته را به حال و آینده پیوند می دهد.
- در این حوزه، دانش آموزان با پیکره نظام مند و عناصر سازه ای زبان به گونه ای روشمند و علمی آشنا می شوند و توانایی خلق و نگارش و آفرینش در این حوزه را کسب می کنند.
- بنیاد ارتباط انسان با دیگران بر زبان است. آموزش زبان بستر مناسبی را برای پرورش مهارت ها و ارزش های اخلاقی دانش آموزان در قالب های متنوع زبان و ادبیات به صورت شفاهی، دیداری و نوشتاری و برای مقاصد و مخاطبان گوناگون فراهم می کند که شامل یادگیری زبان، یادگیری از طریق زبان و یادگیری درباره زبان می باشد.
- بیشترین فعالیت روزمره ما هنگام گفت و گو با دیگران و استفاده از رسانه ها توسط زبان شکل می گیرد.

زبان دو کار کرد اصلی دارد:

- ۱) ابزاری برای ارتباط در مراودات اجتماعی
- ۲) ابزاری برای ایجاد زیبایی هنری که همان ادبیات است. از زبان برای هدف های گوناگون استفاده می شود، از جمله برای برآوردن نیازهای روزمره، تأثیرگذاری بر افکار و رفتار دیگران، ایجاد تفاهم در روابط اجتماعی، انجام تحقیق و کسب اطلاعات، آشنایی با پیشینه فرهنگی، حفظ آداب و رسوم قومی محلی، احساس تعلق و ایجاد هویت ملی، قدرت بیان عقاید شخصی، دریافت ایده ها و افکار، بیان تخیلات و بدیعه گویی، و دادن اطلاعات در زمینه های گوناگون.

قلمرو حوزه:

- آموزش زبان و ادبیات فارسی بر چهار مهارت زبانی گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن از طریق رمزگشایی و رمزگذاری نمادهای آوایی (شنیداری) و خطی (دیداری) و مهارت های فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) و چگونگی کاربرست آنها و نیز ادبیات فارسی تأکید دارد.
- در این حوزه، دانش آموزان به فهم زبان، باورها، ارزش ها و نگرش ها، ساختار زبانی، جایگاه و گشتار زبان فارسی و پیکره نظام مند و عناصر سازه ای و عوامل هنری و زیبایی در منابع اصیل و ادبیات کهن و معاصر دست می یابند.

➤ آموزش زبان و ادبیات فارسی، با رویکرد ارتباطی انجام می‌گیرد و بر انتقال ارزش‌های فرهنگ اسلامی - ایرانی تأکید دارد.

➤ زبان در بستر تجربیات ارتباطی طبیعی، بیشتر و بهتر آموخته می‌شود. لذا قانونمندی‌های زبانی شامل تلفظ کلمات، ساخت کلمات و ساخت دستوری، از طریق کسب تجربیات واقعی و وابسته به موقعیت‌های فرهنگی دانش‌آموزان صورت می‌گیرد. این امر خصوصاً در سال‌های اولیه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

➤ مجموعه تجربیات ارائه شده در قالب‌های گوناگون زبان و ادبیات فارسی، دانش‌آموزان را افرادی پایبند به ارزش‌های ملی و دینی و متخلق به آداب و اخلاق متعلق به این سرزمین می‌پرورد، و آنان را در حفظ فرهنگ و تمدن خویش توانمند می‌کند.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

✓ در سازماندهی محتوا در دوره ابتدایی عمده‌تأ کارکرد ارتباطی زبان مورد توجه قرار می‌گیرد و کارکرد هنری زبان صرفاً با هدف لذت بردن از زبان دنبال می‌شود.

✓ در دوره‌های تحصیلی بالاتر توجه به کارکرد هنری زبان با هدف انتقال ارزش‌های فرهنگی و رشد و تقویت توانمندی‌های هنری متربیان و کسب هویت ملی صورت می‌گیرد.

۴) حوزه تربیت و یادگیری فرهنگ و هنر

ضرورت و کارکرد حوزه:

- با عنایت به اهمیت فرهنگ و هویت ملی و نقشی که این دو مقوله در استقلال، خودکفایی، عزت نفس و مقابله با از خودبیگانگی ایفا می کنند، فرهنگ و هنر از کارآمدترین امکانات در امر تربیت محسوب می شوند و موضوعاتی هستند که از فرهنگ اسلامی، ایرانی و انقلابی ما نشئت گرفته و در احراز هویت ملی اثرگذار می باشند.
- هنر به عنوان تجلی باورهای جامعه از وجوه تمایز انسان با سایر موجودات است و می تواند به عنوان یکی از بارزها های هویت و به ویژه هویت فرهنگی و معنوی، موجب رشد و ارتقاء تمدن و فرهنگ جوامع مورد توجه قرار گیرد.
- تربیت فرهنگی و هنری سبب شناخت پیشینه فرهنگی و توانایی های فردی و توسعه ظرفیت های وجودی و کسب بخشی از شایستگی های مورد نیاز برای زندگی می شود. دست یابی به کمال در اخلاقیات و ارزیابی فرهنگ بشری بر اساس نظام معیار، درگرو دست یابی دانش آموزان به ابزار و رسانه هایی با توان بازنمایی دامنه و عمق ارزش هاست.

□ استفاده از هنر و قالب های هنری مناسب ترین طریق بازنمایی تجربیات غنی از احساس و عواطف انسانی است. شناختی که در اثر آشنایی با هنرها و میراث فرهنگی ایجاد می شود، زمینه ساز حفظ، احیا و اشاعه هنرهای ایرانی - اسلامی، هویت بخشی به فرد و جامعه و مقابله با تهاجم فرهنگی است.

□ مهم ترین کارکرد این حوزه را می توان دست یابی به سواد فرهنگی و هویت بخشی، ایجاد شوق و نشاط، درک و بیان احساسات و معانی و ابراز وجود به زبان هنر، پرورش حواس، ذوق زیباشناسی، قدرت تخیل، خلاقیت، قدرشناسی از زیبایی ها و میراث فرهنگی و در نهایت دست یابی به بصیرت فرهنگی عنوان کرد.

قلمرو حوزه:

➤ قلمرو حوزه فرهنگ و هنر شامل درک ایده های هنری، فرآیندها و مهارت های هنری، ابزار هنری و میراث فرهنگی در دو عرصه عملی (تولید اثر بر پایه الفبا و قواعد ترکیب) و نظری (درک اثر بر پایه زیباشناسی، تاریخ فرهنگ و هنر، تجزیه و تحلیل و نقد آثار فرهنگی و هنری) است.

➤ رمزگشایی و رمزگذاری پدیده ها در قالب های هنری شامل دو فرایند کشف معنا (درک و دریافت اثر) و خلق معنا (تولید اثر) است. دست یابی به سواد فرهنگی و میان فرهنگی برای درک ارتباط فرهنگ ها، اقوام و ملیت ها در سطح ملی و جهانی و ارتباط خرده فرهنگ ها با فرهنگ معیار، تمایز فرهنگ مدرن و سنتی، بخشی از قلمرو محتوایی این حوزه یادگیری است.

جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

- ✓ سازماندهی محتوا در این حوزه تا پایان دوره آموزش عمومی مبتنی بر تربیت هنری و در دوره متوسطه دوم موضوع محور است.
- ✓ همچنین سازماندهی محتوا به صورت چند رشته ای و متناسب با نیازهای فردی و اجتماعی متربیان انجام می شود.
- ✓ تربیت فرهنگی و هنری در سال های آغازین تحصیل به صورت آموزش غیرمستقیم انجام می گیرد و به تدریج متناسب با دوره تحصیلی و رشته های هنری از روش های آموزش مستقیم بهره گیری می کند.
- ✓ در فرایند فعالیت های یادگیری و تولید اثر هنری، با ایجاد شرایط تصمیم گیری و حل مسئله، مهارت رویارویی با مسائل و مشکلات، درک صحیح رویدادها و پدیده ها با تکیه بر عواطف، امکان ابراز احساسات، افکار، ایده ها، دریافت های شخصی، پرورش قوه خیال (تخیل)، خلاقیت و وجه فردی دانش آموز، از طریق بکارگیری حواس مختلف در قالب های متنوع هنری فراهم می شود.
- ✓ بصیرت فرهنگی و تربیت هنری رویکردی فرابرنامه درسی بوده و روح حاکم بر کل نظام آموزشی است و استفاده از ظرفیت همه حوزه های تربیت و یادگیری، خصوصاً علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و زبان و ادبیات فارسی را طلب می نماید.

۵) حوزه تربیت و یادگیری سلامت و تربیت بدنی

ضرورت و کارکرد حوزه:

- در آموزه های اسلامی، بدن انسان هدیه وامانتی الهی برای تکامل روح محسوب می شود. حفظ بدن از خطرها، آسیب ها، تقویت جسمانی و برقراری سلامت، تکلیف دینی و الهی می باشد و در کلام معصومین علیهم السلام نیز بر این حقیقت تأکید شده است.
- سلامت و تربیت بدنی به عنوان عاملی اساسی و مؤثر در توسعه فردی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و اقتصادی است و ابزاری ضروری برای رشد و پرورش انسان هایی سالم و توانمند جهت دست یابی به ابعاد از حیات طیبه است.
- کسب صلاحیت های اساسی این حوزه، دانش آموزان را قادر می سازد تا ظرفیت های جسمی، روحی و روانی خود را بشناسند، به آن اعتماد کنند و در جهت پرورش آن کوشا باشند.
- این آموزه ها به دانش آموزان کمک می کند در قبال بهداشت و سلامتی خود مسئولیت پذیرند و به نقش خود در تضمین سلامت جسمی و روانی و نشاط فردی و اجتماعی، به خصوص سلامت خانواده اعتقاد داشته باشند.
- دانش آموزان در خلال ورزش و فعالیت های بدنی یاد می گیرند چگونه در قالب گروهی کار کنند، اعتماد به نفس خود را افزایش دهند، برای اوقات فراغت خود برنامه ریزی کنند، خطر کنند، در مسائل درگیر شوند و به کمک دیگران مسائل را حل کنند.
- سلامت و بهداشت موجب رفاه کامل جسمی، روانی، اجتماعی، معنوی و پیشگیری از ایجاد بیماری و ضایعات و معلولیت های جسمی، حسی، حرکتی، و موجب توانمندسازی فرد در تسلط بر رفتار و حفظ سلامت خود و پیشگیری از کردارهای پرخطر و بهبود زندگی دانش آموزان می شود.

قلمرو حوزه:

- بهداشت و سلامت، ورزش و تربیت بدنی و تفریحات سالم به عنوان موضوعات همبسته یک حوزه شناخته شده اند و اهداف مشترک بسیاری دارند.
- توجه به سطح کیفی زندگی و رشد و تکامل فرد، اصول صحیح تغذیه، رعایت آداب بهداشتی و کسب مهارت های ایمنی از مهم ترین اهداف این حوزه می باشد.
- این حوزه تربیت و یادگیری دارای دو زیر حوزه اصلی « سلامت و بهداشت » و « تربیت بدنی، ورزش و تفریحات سالم » می باشد که شامل موارد زیر است:

- ❖ مهارت های حرکتی و آمادگی جسمانی
- ❖ بازی ها و رشته های ورزشی
- ❖ تفریحات سالم
- ❖ اصول تغذیه سالم و متوازن
- ❖ ایمنی و پیشگیری از آسیب های فردی و جمعی در ابعاد و شرایط مختلف
- ❖ مهارت های زیستی و بهداشت فردی و عمومی
- ❖ نظام مراقبت از سلامت جسمانی و روانی با تأکید بر سلامت فرد، خانواده و اجتماع
- ❖ بهداشت بلوغ و سلامت نوجوانی

جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

- ✓ در سازماندهی محتوای این حوزه در کلیه دوره های تحصیلی باید ابعاد جسمانی، عقلانی، اجتماعی، روانی و معنوی به صورت تلفیقی مورد توجه قرار گیرد.
- ✓ در دوره متوسطه دوم، سازماندهی محتوا در شاخه فنی و حرفه ای موضوع محور و براساس رشته های ورزشی خواهد بود.

۶) حوزه تربیت و یادگیری کار و فن آوری

ضرورت و کارکرد حوزه:

- با توجه به آموزه های اسلامی، کار و اشتغال از ارزش تربیتی برخوردار است و انسان از طریق کار، نفس سرکش را رام کرده و شخصیت وجودی خویش را صیقل
- داده، هویت خویش را تثبیت کرده و زمینه ارتقاء وجودی خویش را مهیا و امکان کسب روزی حلال و پاسخگویی به نیازهای جامعه را فراهم می آورد.
- آموزش فن آوری، کار و مهارت آموزی، باعث پیشرفت فردی، افزایش بهره وری، مشارکت در زندگی اجتماعی و اقتصادی، کاهش فقر، افزایش درآمد و توسعه یافتگی خواهد شد.

قلمرو حوزه: قلمرو این حوزه شامل چهار دسته شایستگی است:

- ۱- شایستگی های محوری غیر فنی دنیای کار
- ۲- شایستگی های پایه فنی مورد نیاز نیروی کار حرف و مشاغل گوناگون
- ۳- شایستگی های مربوط به فن آوری اطلاعات و ارتباطات
- ۴- شایستگی های مربوط به یادگیری مادام العمر فنی و حرفه ای

جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

- ✓ شایستگی های این حوزه در دوره آموزش عمومی به صورت عینی، تجربی و عمدتاً درهم تنیده با دیگر حوزه های تربیت و یادگیری و از طریق تجربه در محیط های یادگیری واقعی و متنوع کسب خواهد شد و زمینه هدایت دانش آموزان را با توجه به علایق و توانای یه ایشان در مسیرهای تحصیلی، حرفه ای و شغلی فراهم می کند.
- ✓ در تدوین فعالیت های یادگیری این حوزه در کلیه دوره های تحصیلی، دیدگاه فناورانه حاکم خواهد بود. در پایه های اول تا سوم دوره ابتدایی مهارت های مربوط به کار به صورت تلفیقی با سایر حوزه های یادگیری ارائه می شود.
- ✓ در پایه های چهارم تا ششم دوره ابتدایی و دوره متوسطه اول مهارت های مربوط به کار در قالب پروژه و بر اساس نیازها، استعدادها، علایق و موقعیت های محلی تعریف و به صورت عملی اجرا خواهد شد.
- ✓ فناوری اطلاعات و ارتباطات علاوه بر تلفیق با سایر حوزه های یادگیری می تواند به صورت مستقل ارائه شود.

✓ سازماندهی محتوا در دوره متوسطه دوم به صورت زیر خواهد بود:

گروه اول: در این گروه دانش آموزان قادر خواهند بود پس از پایان دوره متوسطه جذب دنیای کار شوند. حرفه های انتخابی با توجه به زمان آموزش و دیگر عوامل در سطوح یک یا دو مهارتی تعریف می شوند. مراکز یادگیری در اجرای این آموزش ها می توانند خارج از مدرسه و با مشارکت بخش دولتی و غیر دولتی تشکیل شوند. نیازهای منطقه ای باید در طراحی و تدوین این گروه از برنامه درسی لحاظ شوند.

گروه دوم: در این گروه دانش آموزان قادر خواهند بود پس از پایان دوره کاردانی جذب دنیای کار شوند. حرفه های انتخابی با توجه به زمان آموزش و دیگر عوامل، در سطوح دو یا سه مهارتی تعریف می شوند. در این گروه بین شایستگی های گروه های اصلی حرفه و شایستگی های حرفه های انتخاب شده، تعادل برقرار است. مراکز یادگیری در این نوع آموزش ها متنوع است. برنامه ریزی درسی این گروه و اجرای آن با مشارکت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام می شود.

گروه سوم: در این گروه، برنامه درسی دانش آموزان دوره متوسطه نظری باید به گونه ای طراحی شود که هر دانش آموز در پایان دوره متوسطه دوم، در یکی از فعالیت های فنی و حرفه ای ساده متناسب با نیازها و علایق خود مهارت کافی عملی را کسب کرده باشد و این امر در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به عنوان یک معیار لحاظ گردد. گروه بزرگ حرفه های انتخابی با توجه به زمان آموزش و دیگر عوامل در سطوح سه یا چهار مهارتی قرار دارند.

۷) حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

ضرورت و کارکرد حوزه:

- زندگی توحیدی نیازمند درک سنت های الهی، مطالعه محیط طبیعی و انسانی (سیر در آفاق و انفس)، احساس همدلی، نوع دوستی و احترام نسبت به دیگران و کنترل هیجانات و احساسات به هنگام قرارگرفتن در موقعیت های واقعی و چالش برانگیز (خانوادگی، اجتماعی، بین المللی) است.
- حصول تربیت متعالی در گرو رابطه و تعامل متقابل فرد و جامعه است.
- آموزش های این حوزه برخاسته از فرهنگ و تاریخ جامعه، در خدمت هویت تاریخی و فرهنگی آن می باشد و بسترهای لازم برای تحقق عدالت و پیشرفت را فراهم می آورد.
- دانش آموزان نیاز دارند در آموزش های مدرسه ای فرصت هایی برای به چالش کشیدن ایده های خود و دیگران در خصوص مسایل اجتماعی در سطح محلی، ملی و جهانی در اختیار داشته باشند تا از این طریق روحیه حقیقت جویی، عدالت خواهی، حق طلبی، تکلیف مداری، دعوت گری، مذاکره، انصاف، و نوع دوستی و پذیرفتن مسئولیت الهی خود در قبال نوع بشر، خصوصاً محرومان و مستضعفان را پرورش دهند.

□ آنان باید بتوانند ویژگی های تمدن و فرهنگ ایرانی- اسلامی و تأثیر آن در توسعه جامعه بشری را درک کرده و نقش خود را در جهان امروز برای حفظ و ارتقا موقعیت و جایگاه ایران در بین کشورهای منطقه و در سطح جهان بشناسند.

□ آموزش تعامل مسئولانه با جامعه و مسائل آن و نیز ارتقای شایستگی ها برای اصلاح دین مدارانه مسائل زندگی فردی و جمعی از کارکردهای مهم این حوزه است .

قلمرو حوزه:

➤ درک موقعیت و ابعاد آن در بعد زمان (گذشته، حال، آینده)، مکان (خانه، محله، شهر، کشور، زمین، کیهان)، عوامل طبیعی (محیط طبیعی، محیط زیست)، عوامل اجتماعی (ساختارها و نهادهای اجتماعی، هنجارها، رفتارها و روابط انسانی، قراردادها) و تعامل آن ها

➤ آمایش سرزمین؛ درک چگونگی حاکمیت سنت های الهی بر زندگی انسان در طول تاریخ و کسب مهارت های اجتماعی (مهارت در فعالیت های گروهی، توسعه روابط انسانی بردباری، وفاق و همدلی و مسالمت جویی، نوع دوستی و... رعایت حقوق و انجام تکالیف) و اقتصادی (مهارت های اقتصادی، صرفه اقتصادی، دادوستد، تولید، توزیع، مصرف و قناعت) به عنوان یک عضو مسئول جامعه ایران اسلامی می باشد.

جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

- ✓ شایستگی های مورد انتظار تا پایان دوره آموزش عمومی در قالب تجربیات یادگیری تلفیقی ارائه می شود و فرصت درک مفهوم موقعیت در ابعاد مختلف آن را فراهم می کند.
- ✓ همچنین دانش آموزان توانایی لازم برای مشارکت آزادانه و آگاهانه در فعالیت های اجتماعی را کسب می کنند.
- ✓ این شیوه سازماندهی محتوا، فرصت هایی را برای کسب تجربیات دست اول در سطح کلاس درس، مدرسه و جامعه محلی در اختیار مدارس و مربیان قرار می دهد.
- ✓ دانش آموزان ضمن روبرو شدن با موقعیت های واقعی و چالش برانگیز توانایی لازم برای حل مسایل واقعی زندگی فردی و اجتماعی و دستیابی به مرتبه ای از عقلانیت اجتماعی را کسب میکنند.
- ✓ آموزش در دوره متوسطه دوم به موقعیت های واقعی زندگی نزدیکتر بوده و فرصت های بیشتری را برای مشارکت در فعالیت های اجتماعی، در اختیار دانش آموزان قرار می دهد.
- ✓ در این دوره ضمن تأکید بر پرورش مهارت های کار گروهی و شرکت در ارائه خدمات اجتماعی بر حسب ورود دانش آموزان به شاخه نظری و گرایش / رشته علوم انسانی، محتوا جنبه نیمه تخصصی پیدا می کند.
- ✓ فرایند یاددهی یادگیری مبتنی بر پرسشگری نقادانه و استدلالی و استفاده از روش های کاوشگری به شیوه مشارکتی، پژوهش مشارکتی، پروژه، مطالعه موردی، مطالعه کتابخانه ای اسنادی، موقعیت های واقعی (برنامه ریزی، تأمین منابع برای ارائه خدمات اجتماعی به گروه های نیازمند) و مشارکت در فعالیت های جمعی در سطح جامعه (اردوهای عمرانی، خدماتی، پژوهشی) از روش های مورد تأکید این حوزه یادگیری است.

۸) حوزه تربیت و یادگیری ریاضیات

ضرورت و کارکرد حوزه:

- ریاضیات و کاربردهای آن بخشی از زندگی روزانه و در جهت حل مشکلات زندگی در حوزه های مختلف به شمار می آید که دارای کاربردهای وسیع در فعالیتهای متفاوت انسانی است.
- ریاضیات، موجب تربیت افرادی خواهد شد که در برخورد با مسائل بتوانند به طور منطقی استدلال کنند، قدرت تجزیه و انتزاع داشته باشند و درباره پدیده های پیرامونی تئوری های جامع بسازند.
- وجه مهم ریاضی توانمند سازی انسان برای توصیف دقیق موقعیت های پیچیده، پیش بینی و کنترل وضعیت های ممکن مادی طبیعی، اقتصادی، اجتماعی است.
- بنابراین، توانایی به کارگیری ریاضی در حل مسائل روزمره و انتزاعی، از اهداف اساسی آموزش ریاضی می باشد.

قلمرو حوزه:

- درک مفاهیم ریاضی شامل: اعداد و محاسبات عددی؛ جبر و نمایش نمادین (الگوها، رابطه ها و تابع ها)؛ هندسه و اندازه گیری؛ داده ها، آمار و احتمال است.
- از سوی دیگر، در این حوزه دانش آموزان باید با فرآیندهای ریاضی نظیر حل مسئله و به کارگیری استراتژی های حل مسئله، مدل سازی (مسائل واقعی و پدیده ها)، استدلال، تفکر نقاد و استدلال منطقی (تعمیم دادن، پیش بینی، فرضیه سازی، حدسیه سازی و آزمودن حدسیه ها)، توضیح دادن و تبیین جواب ها/ تأیید و تصدیق کردن جواب ها، دسته بندی کردن، مقایسه کردن، بکارگیری الگوها؛ (تفکر تجسمی یا دیداری و تفکر خلق) استدلال فضایی، حل کردن مسئله های غیرمعمول، الگوهای تجسمی، تولید مسئله در قالب داستانی و بافت واقعی و تخیلی، اتصال و پیوندهای موضوعی و مفهومی ریاضی، گفتمان ریاضی (فرهنگی و ارتباطی خواندن و نوشتن ریاضی)، تصمیم گیری و تصمیم سازی، تخمین زدن، و دقت یافتن، آشنا شده و در آنها مهارت یابند.
- فناوری در ریاضیات و کاربردهای آن (حسابگرها و رایانه ها، نرم افزارهای رایانه ای) از نکات مورد تأکید در استفاده از فناوری های نوین در ریاضیات است.
- فرهنگ و تمدن ایران و اسلام از طریق شرح خدمات دانشمندان و ریاضیدانان ایرانی و نقش آنان در تاریخ ریاضی بخشی از محتوای این حوزه را تشکیل می دهد.

جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

- ✓ ریاضیات از نظر ماهیت، علمی مجرد است، ولی بستر رشد و توسعه آن، مشاهده و توصیف و تجزیه و تحلیل محیط پیرامونی است.
- ✓ در ریاضیات مدرسه ای، فعالیت های آموزشی باید برخاسته از ریاضیات محیط پیرامون باشد و به دانش آموزان کمک کند تا مفاهیم و گزاره های ریاضی را در محیط پیرامونی خود مشاهده، تجزیه و تحلیل و درک کنند و برای مفاهیم ریاضی در محیط پیرامونی تعبیرهای گوناگون به دست آورند. این امر، امکان درک شهودی آنان که راهنمای عمل ریاضیدانان است را تقویت می کند.
- ✓ بحث شهود، در ریاضیات مدرسه ای بسیار اساسی است.
- ✓ یادگیری عمیق مفاهیم ریاضی وقتی رخ می دهد که دانش آموزان خودشان در طی حل یک مسئله قابل توجه به آن مفاهیم رسیده باشند و خودشان آن مفاهیم را ساخته باشند. این عمل مشابه یک پژوهش در ریاضی است.
- ✓ بنابراین، در فرایند یاددهی یادگیری ریاضی، دانش آموزان یاد می گیرند که چگونه مفاهیم جدید رخ می دهد، چگونه باید آن ها را نام گذاری کرد و چگونه می توان با آن ها کار کرد و آن ها را تعمیم داد.
- ✓ تا پایان دوره آموزش عمومی موضوعات محتوایی این حوزه براساس تلفیقی از شبکه های مفهومی و مهارتی، سازمان دهی می شود و در دوره متوسطه دوم برحسب رشته های تحصیلی در قالب موضوع های محوری با جهت گیری نظری یا کاربردی ارائه خواهد شد.

۹) حوزه تربیت و یادگیری علوم تجربی

ضرورت و کارکرد حوزه:

- رشد و ارتقاء توانمندی ها و شایستگی های دانش آموزان در عرصه علوم تجربی به شناخت و استفاده مسئولانه از طبیعت به مثابه بخشی از خلقت الهی با هدف تکریم، آبادانی و آموختن از آن برای ایفای نقش سازنده در ارتقاء سطح زندگی فردی، خانوادگی، ملی و جهانی می انجامد.
- آموزش علوم تجربی از یک سو، در ایجاد بصیرت و بینش عمیق نسبت به درک دنیای اطراف و زمینه سازی برای تعظیم خالق متعال از طریق فهم عظمت خلقت ضرورت دارد، و از سوی دیگر با عنایت به وابستگی روزافزون ابعاد گوناگون زندگی انسان به یافته ها و فراورده های علمی فناورانه ضروری می نماید.
- اگرچه پرورش سواد علمی فناورانه محور مشترک تمامی برنامه های آموزش علوم به شمار می آید، ولی براساس مبانی تربیت اسلامی، علاوه بر این محور، تعمیق و تعالی نگرش توحیدی و دست یابی به درک غایتمند از خلقت و به عبارتی باز کشف و کشف رمز و راز لایه های مادی هستی، از محورهای مهم تربیت علمی است.

قلمرو حوزه:

- حوزه یادگیری علوم تجربی شامل مطالعه فرایندهای حیاتی و موجودات، زمین و پیرامون آن، تغییرات ماده و انرژی، طبیعت و مواد فراوری شده، علوم در اجتماع، علوم در زندگی روزانه و تاریخ علم در ایران و اسلام است.
- تربیت علمی فناورانه تنها آموزش یافته ها و فرآورده های علمی یا به عبارت دیگر تنها مفاهیم و دانش علمی را دربر نمی گیرد؛ بلکه فرایندهای علمی و روش علم آموزی هم چون مهارت های فرایندی (مشاهده، جمع آوری اطلاعات، اندازه گیری، تفسیر یافته ها، فرضیه و مدل سازی، پیش بینی، طراحی تحقیق و برقراری ارتباط) و مهارت های پیچیده تفکر را نیز مورد توجه قرار می دهد.
- همچنین نگرش های ناشی از علم، بخصوص به محیط زیست، و نگرش های ناظر به علم و فناوری از اجزای جدایی ناپذیر فعالیت های علمی فناورانه است و دریچه ای برای ورود مبانی فلسفی پذیرفته شده را فراهم می کند.

جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

- ✓ با عنایت به پذیرش اصل همه جانبه نگری و براساس رویکرد تلفیق در همه حوزه های یادگیری، پرورش علمی با اتخاذ روش هایی که با تلفیق نظر و عمل سازگاری دارند به پرورش مهارت های فرایندی علمی می پردازد و به انتقال فراورده های دانش اکتفا نمی کند.
- ✓ بر این اساس یادگیرنده در محور تمامی فعالیت های یادگیری قرار می گیرد و آموختن روش و مسیر کسب علم، آگاهی و توانایی، یکی از اهداف اصلی آموزش تلقی می شود.
- ✓ این امر در مسیری رشدیابنده و تعالی جو، زمینه ساز پرورش انواع تفکر می شود و خودیادگیری، ژرف اندیشی و تعالی جویی در دانش آموزان را میسر می سازد.
- ✓ ایجاد ارتباط بین آموزه های علمی و زندگی واقعی و مرتبط ساختن محتوای یادگیری با کاربردهای احتمالی آن به معنادار شدن یادگیری و کسب علم مفید، سودمند و هدفدار برای دانش آموزان، منجر می شود. این امر به پرورش انسان هایی مسئولیت پذیر، متفکر و خلاق مدد می رساند.
- ✓ سازماندهی محتوای این حوزه تا پایان دوره آموزش عمومی به صورت تلفیقی است و در دوره متوسطه دوم بر حسب رشته های تحصیلی در قالب موضوع های محوری با جهت گیری نظری یا کاربردی ارائه خواهد شد..

۱۰) حوزه تربیت و یادگیری زبان های خارجی

ضرورت و کارکرد حوزه:

- از آن جا که مراودات اجتماعی تحت تأثیر تعاملات جوامع بشری و رشد فناوری توسعه پیدا کرده و این دامنه هر روز افزایش پیدا می کند، برای برقراری ارتباط سازنده و آگاهانه ضروری است دانش آموزان علاوه بر زبان مادری که به آنان امکان تعامل در سطح روابط میان فردی (خانوادگی، محلی و ملی) را می دهد، توانایی برقراری ارتباط با سایر جوامع و دستاوردهای بشری را در سطح منطقه ای و جهانی دارا باشند.
- آموزش زبان خارجی علاوه بر کارکرد ارتباط میان فردی و بین فرهنگی، در توسعه اقتصادی مانند صنعت گردشگری، تجارت، فن آوری، توسعه علم، و هوشیاری اجتماعی سیاسی مؤثر است.

قلمرو حوزه:

- آموزش زبان بر توانایی ارتباطی و حل مسئله تأکید دارد به گون های که فرد پس از آموزش قادر به ایجاد ارتباط با استفاده از تمامی مهارت های چهارگانه زبانی (گوش کردن، سخن گفتن، خواندن، و نوشتن) برای دریافت و انتقال معنا گردد.
- برنامه درسی آموزش زبان باید دانش آموزان را با پیکره زبانی، واژگان و ساخت های مورد نیاز برای برقراری ارتباط مؤثر و سازنده در سطح جهانی آشنا سازد.
- آموزش زبان های خارجی از ابتدای دوره متوسطه اول آغاز می شود و هدف آن آموزش چهار مهارت زبانی و آشناسازی دانش آموزان با مهارت های ارتباطی در چارچوب جهت گیری های کلی مورد نظر خواهد بود.
- در دوره متوسطه دوم، دانش آموزان باید بتوانند متن هایی در حد متوسط را بخوانند و مفاهیم آنها را دریابند. در ضمن توانایی نوشتن، در حد یک مقاله کوتاه، به زبان خارجی نیز در آنها تقویت شود و از توانائی های لازم برای استفاده از منابع در حد متوسط و برقراری ارتباط به یکی از زبانهای خارجی را داشته باشند.
- آموزش به یکی از زبان های انگلیسی، فرانسوی، آلمانی و یا سایر زبان هایی که شورای عالی آموزش و پرورش تصویب کند ارائه خواهد شد.

جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

- ✓ آموزش زبا نه‌ای خارجی باید از دایره تنگ نظریه ها، رویکردها و روش های تدوین شده در جهان فراتر رود و به عنوان بستری برای تقویت فرهنگ ملی و باورها و ارزش های خودی در نظر گرفته شود.
- ✓ رویکرد آموزش زبا نه‌ای خارجی، رویکرد ارتباطی فعال و خودباورانه است.
- ✓ در سطوح آغازین آموزش، محتوای آموزشی پیرامون موضوعات بومی و نیازهای یادگیرنده چون بهداشت و سلامت، زندگی روزمره، محیط اطراف و ارزشها و فرهنگ جامعه در قالب های جذاب انتخاب و سازماندهی می شود و در سطوح بالاتر انتخاب و سازماندهی محتوای این حوزه به سمت کارکردهای فرهنگی، علمی، اقتصادی، سیاسی و... متناسب با متون آموزشی سایر حوزه های یادگیری و در جهت تعمیق آن ها خواهد بود.
- ✓ در پایان دوره متوسطه دوم دانش آموزان باید توانایی خواندن و درک متون ساده تخصصی و نوشتن مقاله را کسب کنند.
- ✓ در دوره متوسطه دوم گسترش دامنه واژگان رشته های تخصصی به درک بهتر متون و برقراری ارتباط علمی کمک می کند.

۱۱) حوزه تربیت و یادگیری آداب و مهارت های زندگی و بنیان خانواده

ضرورت و کارکرد حوزه:

- در جامعه امروز افراد برای حفظ و عمل به باورها و ارزش های دینی اخلاقی، به الگوها، دانش و مهارت هایی نیاز دارند که به آنها در برقراری ارتباط سازنده در چهار عرصه (ارتباط با خود، خدا، خلق، خلقت) کمک کند.
- انسان ها آن گونه زندگی می کنند که می اندیشند. باورها، گرایش ها و افکار آدمیان در سبک و نحوه زندگی ایشان تأثیر دارد.
- آموزش های این حوزه می تواند به یکپارچه شدن یادگیری و سامان دادن ارتباط های انسانی و تعمیم آن به موقعیت های جدید کمک کند..

قلمرو حوزه:

➤ آموزش آداب و مهارت های زندگی ، شایستگی های لازم برای خودمدیریتی دانش آموزان در اداره امور روزمره زندگی شامل:

آداب معاشرت، آداب معیشت، مدیریت زمان، کارکرد، وظایف و مهارت های خانوادگی، آمادگی برای تشکیل خانواده و ایفای نقش والدینی، مدیریت رفتارهای هیجانی و تربیت عاطفی، مدیریت اوقات فراغت، خودآگاهی، مهارت های تحصیلی و مطالعه، آداب زندگی در محیط مجازی، هویت یابی، ارتباط مؤثر، مراقبت از محیط زیست، مدیریت بحران و خطر، مهارت کار با دیگران و مهارت های پدافند غیر عامل و آمادگی دفاعی را فراهم می کند.

جهت گیری های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه:

- ✓ انتخاب و سازماندهی فعالیت های یادگیری برای آموزش آداب و مهارت های زندگی تابع شرایط و مقتضیات فرهنگی دانش آموزان است. از این رو، ضروری است آموزش از متن زندگی و در متن زندگی رخ دهد.
- ✓ تدارک فرصت های تربیتی که در آن دانش آموزان بتوانند به کسب تجربه در موقعیت های واقعی زندگی (به صورت فردی و گروهی) دست یابند جهت گیری اصلی در آموزش مهارت هاست.
- ✓ برگزاری اردوهای علمی، فرهنگی، زیارتی، شبیه سازی موقعیت های مرجع، توجه به شیوه های آموزش انفرادی، غیرمستقیم و تجربی از این جمله است.
- ✓ سازماندهی محتوای فعالیت های یادگیری این حوزه به تناسب نیاز و شرایط دوره های تحصیلی و با توجه به زمینه های آموزش تا پایان دوره آموزش عمومی به صورت تلفیقی در سایر دروس خواهد بود.

۹) اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری

- ۹-۱) امکان درک و تفسیر پدیده‌ها، وقایع، و روابط را در موقعیت‌های واقعی زندگی تدارک ببیند، به گونه‌ای که شرایط را برای درک و تصمیم‌گیری در مورد مسائلی که دانش آموزان در موقعیت‌های مختلف با آن مواجه می‌شوند با رعایت نظام معیار اسلامی فراهم کند.
- ۹-۲) انگیزه دانش آموزان را از طریق کاوشگری در تلاش مداوم برای یافتن پاسخ پرسش‌هایی درباره پدیده‌ها، وقایع و روابط آن‌ها شکوفا و تقویت کند.
- ۹-۳) امکان درک و تفسیر قوانین کلی حاکم بر هستی و رابطه‌های علت و معلولی یا وابستگی پدیده‌ها را همراه با افزایش بصیرت در دانش آموزان فراهم کند.
- ۹-۴) فرصت‌هایی را تدارک ببیند که شایستگی‌های کسب شده در فواصل زمانی توسط دانش آموزان و تصمیماتی برای تعدیل، بازنگری یا ادامه مسیر یادگیری توسط او اخذ شود.
- ۹-۵) فرصت لازم برای پیوند نظر و عمل، تلفیق دانش و تجربیات پیشین با یادگیری‌های جدید را به صورت یکپارچه و معنادار جهت تحقق ظرفیت‌های وجودی دانش آموزان و توسعه شایستگی‌ها فراهم کند.
- ۹-۶) با بهره‌مندی فزون‌تر از روش‌های فعال، خلاق و تعالی بخش و با سازمان‌دهی نوآورانه و خلاق فرآیند جمع‌آوری و انباشت حقایق، زمینه ساختن علم و معرفت را فراهم نماید.
- ۹-۷) صرفاً به انتقال دانش محدود نشده بلکه زمینه تولید علم از سوی دانش آموزان را با تأکید بر مشارکت آنان در مفهوم، تدارک ببیند.
- ۹-۸) زمینه تعامل مؤثر دانش آموزان را با معلم، همسالان و انواع محیط‌های یادگیری فراهم کند.
- ۹-۹) زمینه بهره‌گیری هوشمندانه از فناوری‌های نوین آموزشی را فراهم نماید و استفاده از آن‌ها را با نگاه تقویتی و تکمیلی یا توانمندسازی (نه نگاه جایگزینی و واگذاری) دنبال کند.

۱۰) اصول حاکم بر ارزش یابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی

- ۱-۱۰) با استفاده از انواع روشها و ابزارها، بتواند توانایی دانش آموزان، را در بهره گیری از شایستگی های پایه در موقعیت های مختلف، به صورت معنادار منعکس نماید.
- ۲-۱۰) با ارائه شواهد متنوع و کافی، امکان قضاوت در خصوص سطح دست یابی دانش آموزان به اهداف برنامه درسی را تعیین نماید.
- ۳-۱۰) به صورت منعطف و مستمر، با توجه به وجوه متفاوت یادگیری هر یک از دانش آموزان، فرآیند دست یابی به اهداف و چگونگی اقدام مؤثر را منعکس نماید.
- ۴-۱۰) با تأکید بر خودآگاهی، خود ارزیابی و تصمیم گیری از سوی دانش آموزان، چگونگی جبران، رفع کاستی ها و دستیابی به سطوح بالاتر شایستگی در هر یک از حوزه های یادگیری را تدارک ببیند.
- ۵-۱۰) برای حفظ شأن و کرامت انسانی دانش آموزان و تقویت خود پنداره مثبت آنان از بکارگیری روش ها و ابزارهای ارزش یابی اضطراب آور و مایوس کننده، پرهیز شود.
- ۶-۱۰) برای تبیین و منعکس نمودن ظرفیت های وجودی و وجوه توانایی های متفاوت هر یک از دانش آموزان، امکان مشارکت سایر دانش آموزان، مربیان و اولیاء در امر سنجش را فراهم کند.

۷-۱۰) در فرآیند ارزش یابی، نقش محوری و تصمیم سازی مدرسه و معلم در چارچوب سیاست های کلی آموزش و پرورش حفظ شود.

۸-۱۰) طراحی و اجرای نظام ارزش یابی نتیجه محور بر اساس استانداردهای ملی برای گذر از دوره های تحصیلی، رویکرد ارزش یابی فرآیند محور در ارتقای پایه های تحصیلی دوره ابتدایی و رویکرد تلفیقی (فرآیند محور و نتیجه محور) در سایر پایه های تحصیلی مبنا قرار گیرد.

۹-۱۰) با تأکید بر کار گروهی و فعالیت های جمعی و روش حل مسئله، وجه رقابت زایی یا رقابت جویی را به حداقل برساند و زمینه شکوفایی دانش آموزان را فراهم کند.

۱۰-۱۰) ارزش یابی به عنوان بخش جدایی ناپذیری از فرایند یاددهی یادگیری تلقی شده و از نتایج آن برای برنامه ریزی رشد حرفه ای معلمان و بهبود برنامه درسی و نظام آموزشی استفاده شود.

۱۱-۱۰) با تأکید بر بهره گیری از تکالیف عملکردی در سنجش میزان دست یابی دانش آموزان به شایستگی ها و تلاش برای تحقق جامعه عدل مهدوی (عج) و دست یابی به مراتبی از حیات طیبه، گزارش عملکرد تحصیلی و تربیتی آنان با همکاری دانش آموز اولیا مدرسه و والدین تنظیم و ارائه شود.

۱۱) فرآیند تولید و اجرای برنامه های درسی و تربیتی

- ۱۱-۱) تحلیل اهداف کلان آموزش و پرورش و ویژگی های حیات طیبه براساس سند تحول بنیادین
- ۱۱-۲) تحلیل عناصر برنامه درسی ملی و استخراج دلالت ها
- ۱۱-۳) تحلیل نیازها و پژوهش های انجام شده در حوزه تربیت و یادگیری در سطح منطقه ای، ملی و جهانی
- ۱۱-۴) تهیه راهنمای برنامه درسی حوزه های تربیت و یادگیری (تعیین اهداف، استانداردها، محتوا، نتایج یادگیری و...)
- ۱۱-۵) اعتبار بخشی راهنمای برنامه درسی حوزه های تربیت و یادگیری
- ۱۱-۶) بررسی و تأیید راهنمای برنامه درسی حوزه های تربیت و یادگیری در سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
- ۱۱-۷) تصویب راهنمای برنامه درسی حوزه های تربیت و یادگیری در شورای عالی آموزش و پرورش
- ۱۱-۸) اجرای برنامه
- ۱۱-۹) اعتبار بخشی و ارزش یابی
- ۱۱-۱۰) ارزشیابی از برنامه های درسی هر یک از حوزه های تربیت و یادگیری پس از گذشت سه سال از اجرای سراسری هر برنامه در هر یک از دوره های سه ساله تحصیلی توسط سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و گزارش نتیجه به شورای عالی آموزش و پرورش

۱۱) فرآیند تولید و اجرای برنامه های درسی و تربیتی

۱۲) سیاست های تولید مواد و رسانه های یادگیری

- ۱-۱۲) تعیین استانداردهای ملی برای مواد و رسانه ها، مراکز و منابع یادگیری و تصویب آن در شورای عالی آموزش و پرورش و نظارت بر حسن اجرای آن توسط وزارت آموزش و پرورش
- ۲-۱۲) بهره گیری از فناوری های نوین آموزشی با رویکرد حل مسئله در تولید مواد و رسانه های یادگیری
- ۳-۱۲) توسعه سیاست چند تألیفی و زمینه سازی برای مشارکت فعال استان ها، معلمان، مربیان، افراد و شکل های ذی علاقه و ذیصلاح با تأکید بر بخش غیر دولتی در تولید، تکمیل و غنی سازی مواد، منابع و مراکز متنوع یادگیری در چارچوب سیاست های آموزش و پرورش
- ۴-۱۲) بستر سازی برای بسط و توسعه تجارب و ابتکارات معلمان و مربیان و دانش آموزان در طراحی، ساخت و ارزشیابی مواد و منابع یاددهی و یادگیری
- ۵-۱۲) توسعه و تقویت مراکز و منابع یادگیری داخل و خارج از مدرسه به ویژه جامعه محلی و بهره برداری از آنها
- ۶-۱۲) تولید و توزیع مواد و منابع یادگیری متناسب با توانمندی ها و ظرفیت های مناطق و مدارس کشور برای تحقق عدالت تربیتی
- ۷-۱۲) تولید محتوای الکترونیکی چندرسانه ای متناسب با نیاز معلمان و دانش آموزان و استفاده هوشمندانه از آنها
- ۸-۱۲) تأکید بر سیاست برنامه محوری و تولید بسته های آموزشی
- ۹-۱۲) توانمند سازی مدرسه برای ایفای نقش اصلی و محوری در نیل به وضع مطلوب در تولید و بهره برداری از مواد و رسانه های یادگیری، مراکز و منابع متنوع یادگیری

۱۲) ساختار و زمان آموزش

۱-۱۳) ساختار نظام آموزش و پرورش

۱) ساختار نظام تحصیلی آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران براساس مفاد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، شامل ۶ سال دوره ابتدایی و ۶ سال دوره متوسطه (جمعاً دوازده سال) است. هر دوره تحصیلی نیز به دو دوره سه ساله تقسیم می شود.

۲) دوران تحصیل رسمی و عمومی، با توجه به ماهیت و ویژگی برنامه های درسی شامل دوره آموزش عمومی (مرکب از دوره ابتدایی و دوره متوسطه اول) و نیمه تخصصی (دوره متوسطه دوم) خواهد بود و در پایان دوره متوسطه دوم به دانش آموزان مدرک دیپلم اعطا می شود.

۳) دوره پیش دبستان به دوره دو ساله رسمی و غیر اجباری اطلاق می شود که کودکان گروه سنی ۵ و ۶ سال را تحت پوشش برنامه های آموزشی و تربیتی قرار می دهد. برنامه های آموزشی و تربیتی این دوره و میزان حضور نوآموزان در مراکز پیش دبستانی با توجه به ویژگی های کودکان منعطف و سیال است.

۴) سن شروع دوره ابتدایی، ۶ سال تمام خواهد بود. برنامه های درسی سه سال اول دوره ابتدایی به صورت منعطف با عنایت به توانایی ها و تفاوت های دانش آموزان تدوین و در آن آموزش های پیش نیاز و جبرانی ویژه کودکان مناطق محروم و دوزبانه پیش بینی می شود

۵) مشاوره و هدایت تحصیلی و تربیتی در همه دوره های تحصیلی الزامی است. انتخاب شاخه و رشته تحصیلی در پایان دوره آموزش عمومی و براساس نتایج عملکرد درسی و تربیتی در طول این دوره تحصیلی صورت می گیرد

۶) دوره متوسطه دوم دارای سه شاخه نظری، فنی و حرفه ای و کاردانش است؛ هر یک از شاخه های این دوره دارای رشته هایی خواهد بود که تنوع آنها براساس نیاز جامعه، اقتضای زمان و امکان اجرای آن تعیین می شود.

۲-۱۳) زمان تعلیم و تربیت

۱) سال تحصیلی از اول مهر ماه هر سال شروع و تا پایان شهریور ماه سال بعد ادامه خواهد داشت؛ زمان آموزش هر پایه تحصیلی در دوره ابتدایی ۹۲۵ ساعت، در دوره متوسطه اول ۱۱۱۰ ساعت و در دوره متوسطه دوم شاخه نظری ۱۲۹۵ ساعت و شاخه فنی و حرفه ای و کار دانش ۱۴۸۰ ساعت خواهد بود. علاوه بر این، در تمامی پایه ها ۵۰ ساعت به فعالیت های خارج از کلاس و مدرسه متناسب با اقتضائات محیطی در اختیار استان ها، مناطق و مدارس قرار می گیرد (جمعاً ۱۰۰ ساعت).

۲) با عنایت به راهکار ۵ - ۵ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و بنا به ضرورت پاسخگویی به نیازها و اقتضائات محلی و منطقه ای، برنامه ریزی و تأمین محتوای بخشی از زمان رسمی تعلیم و تربیت در اختیار استان، منطقه و مدرسه خواهد بود که در چارچوب آئین نامه های ابلاغی برنامه ریزیو اجرا می شود؛

۳) ساعات کار هفتگی دوره ابتدایی ۲۵ ساعت در کلیه پایه ها و زمان هر جلسه در پایه های اول، دوم و سوم ۴۵ دقیقه و در پایه های چهارم، پنجم و ششم ۵۰ دقیقه می باشد. میانگین ساعات کار هفتگی دوره متوسطه اول ۳۰ ساعت در کلیه پایه ها و زمان هر جلسه ۵۰ دقیقه می باشد، و ساعات کار هفتگی دوره متوسطه دوم نظری حداکثر ۳۵ ساعت در کلیه پایه ها و زمان هر جلسه ۵۰ دقیقه می باشد و ساعات کار هفتگی دوره متوسطه دوم فنی و حرفه ای و کار دانش متناسب با رشته های تحصیلی حداکثر ۴۰ ساعت در کلیه پایه ها و زمان هر جلسه ۵۰ دقیقه می باشد.

تبصره: زمان اختصاص یافته به هر جلسه و زمان استراحت بین آنها مجموعاً ۶۰ دقیقه می باشد و تلفیق دو جلسه درسی بویژه در دوره ابتدایی مجاز نمی باشد.

۴) جدول عناوین دروس و زمان اختصاص یافته به آنها از سوی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی پیشنهاد و به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش خواهد رسید؛

۵) وزارت آموزش و پرورش مسئولیت زمینه سازی لازم برای هدایت و غن یسازی زمان غیررسمی تعلیم تربیت در خانه، مدرسه و خارج از مدرسه را بر عهده دارد.

۶) وزارت آموزش و پرورش موظف است از مشارکت حداکثری خانواده ها، دستگا ه های فرهنگی، هنری، خدماتی، مذهبی، تولیدی و... برای طراحی و اجرای برنامه ها و فعالیت های خارج از کلاس و مدرسه، به خصوص بخشی از برنامه ها که در تابستان اجرا می شود استفاده نماید.

۱۴) سیاست‌ها و الزامات اجرایی

۱-۱۴) تهیه برنامه جامع، فراگیر و بلند مدت مشتمل بر کلیه اقدامات و فعالیت‌های مورد نیاز بخش‌های مختلف درون آموزش و پرورش براساس برنامه درسی ملی و تأیید و ابلاغ آن توسط وزیر آموزش و پرورش؛

۲-۱۴) طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی و تربیتی با رعایت استانداردها، حفظ مصالح ملی، افزایش مشارکت کلیه مجریان در سطوح مختلف با تأکید بر کاهش تمرکز؛

۳-۱۴) بکارگیری روش‌های مؤثر در تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی متخصص اعم از کارشناسان، مشاوران و ناظران علمی به منظور طراحی و تدوین راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری؛

۴-۱۴) اختصاص منابع مالی مناسب و حمایت‌های حقوقی و اداری برای اجرا و نظارت بر حسن اجرای برنامه‌های مصوب؛

۵-۱۴) بکارگیری روش‌های اثر بخش در اشاعه برنامه درسی ملی، فرهنگ‌سازی و نهادینه کردن آن با استفاده از ظرفیت‌های درون و بیرون آموزش و پرورش؛

۶-۱۴) فراهم آوردن استلزامات اداری و ساختار سازمانی مناسب برای پایش مستمر برنامه درسی ملی و بهبود آن و انجام مطالعات و پژوهش‌های مورد نیاز؛

۷-۱۴) ایجاد فرصت‌های متنوع و بکارگیری راهکارهای اثربخش برای ارتقای توانمندی‌های ذی‌نفعان به ویژه معلمان و مدیران جهت ارتقای سطح عملکرد مدارس در اجرای برنامه درسی ملی؛

۸-۱۴) تجهیز مدارس به فناوری‌های نوین، کتابخانه، آزمایشگاه و کارگاه‌های فنی و حرفه‌ای؛

۱۴) ارزشیابی برنامه درسی ملی

- ۱-۱۵) ارزشیابی برنامه درسی ملی با نظارت شورای عالی آموزش و پرورش و توسط وزارت آموزش و پرورش انجام می شود، طرح ارزشیابی و نحوه کاربست نتایج آن توسط وزارت آموزش و پرورش و با مشارکت سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی پیشنهاد و به تأیید شورای عالی آموزش و پرورش خواهد رسید.
- ۲-۱۵) ارزشیابی از برنامه درسی ملی باید به عنوان فرایندی مستمر و پویا در نظر گرفته شود و انواعی از اطلاعات مورد نیاز را با استفاده از روش های کمی و کیفی جمع آوری و در ادوار زمانی ۲ تا ۳ سال به شورای عالی آموزش و پرورش گزارش نماید؛
- ۳-۱۵) تصمیم گیری در خصوص ارزشیابی از فرایند اجرای برنامه درسی ملی برای اصلاح شیوه های اجرایی و انعکاس یافته ها به سطوح بالاتر تصمی مگیری به صورت تشخیصی، تکوینی و پایانی برعهده سطوح مختلف اجرایی در نظام آموزشی است؛
- ۴-۱۵) ارزشیابی برنامه درسی ملی متکی بر ملاکها، شاخص ها و نشانگر های روشن و منعکس کننده سهم و نقش هر کدام از عناصر مؤثر و میزان تحقق اهداف و سطح دست یابی به شایستگی های پایه می باشد؛
- ۵-۱۵) رعایت حقوق متوازن و متعادل دانش آموزان و مجریان برنامه در سطوح مختلف (مدرسه، منطقه، استان و کشوری) و فراهم آوردن زمینه ارتقاء کیفیت برنامه های آموزشی و تربیتی ورشد حرف های مجریان در سطوح مختلف؛
- ۶-۱۵) میزان ارزشمندی، جامعیت، کارآمدی، اثربخشی و مشکلات اجرایی آن را در سطوح مختلف ملی، استانی، منطقه ای و مدرسه ای، به صورت منصفانه منعکس کرده و امکان بهبود برنامه درسی و تعالی عملکرد نظام آموزشی را فراهم می نماید؛
- ۷-۱۵) امکان مشارکت تمامی افراد ذی نفع و ذی ربط در فرآیند ارزشیابی را فراهم می آورد؛
- ۸-۱۵) بازنگری و به روز رسانی برنامه درسی ملی براساس نتایج ارزشیابی به عمل آمده حداکثر در فواصل زمانی ۵ تا ۱۰ ساله به پیشنهاد سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و با تصویب شورای عالی آموزش و پرورش انجام خواهد شد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

رسول خدا (صلی الله علیه و آله)

خداوند

دانش آموزان را

دوست دارد

دبیرخانه شورای هماهنگی و اجرایی
سند تحول بنیادین آموزش و پرورش